

Szenes Zoltán ny. vezérezredes – Orosz Zoltán altábornagy:

ELŐRETOLT BRÜSSZELI HELYŐRSÉG

Húszéves az MH Katonai Képviselő Hivatala

ÖSSZEFOGLALÓ: Tudatos szervezeti építkezés részeként, 1998. január 15-ével alapították a brüsszeli MH Katonai Képviselő Hivatalát (KH KKH), Magyarország Állandó NATO Képviselő (MÁNK) részeként. A vezérkarfőnök alárendeltségében működő szervezet fő feladata hazánk katonai érdekeinek képviselete a NATO Katonai Bizottságában, valamint kapcsolattartás és együttműködés a NATO katonai hatóságaival, a tagállamok és partnerországok katonai képviseleteivel. A két évtized alatt az MH KKH együtt változott a Szövetséggel: változtak feladatai, módosult szervezete és működési rendje, bővült kapcsolatrendszere. Az írás bemutatja a képviselői hivatal fejlődését, feladatait, tevékenységét, a változó helyzethez való adaptációját. Bár a hivatal a magyar NATO-misszió részeként 2018 májusában beköltözött az új NATO-székházba, missziója azonban nem változott: legjobb tudásával képviselni az ország és a honvédség katonai érdekeit, hozzájárulni a Szövetség sikeres működéséhez.

KULCSSZAVAK: NATO, MH Katonai Képviselő Hivatala, NATO Katonai Bizottság, NATO katonai hatóságok

BEVEZETÉS

Magyarország 1997. évi NATO-tagsági meghívásával (Madrid) felgyorsultak a NATO nemzeti képviselet létrehozásával kapcsolatos intézkedések. Az állandó NATO-képviselet létrehozása, a katonai képviselői hivatal felállítása, magyar képviseleti és összekötői funkciókat ellátó tisztek és altisztek delegálása a szövetségi parancsnoksági rendszerbe az egyik legfontosabb feladat volt abban az időben a Madridtól Washingtonig vezető kétéves úton. A képviseleti rendszer kialakítása azért kapott prioritást, mert a Szövetséghez történő csatlakozás akarata így fejeződött ki legkönnyebben és leglátványosabban. A magyar katonáknak (a magyar egyenruhának) a NATO-központban, a stratégiai, hadműveleti és komponensparancsnokságokon való relatíve gyors megjelenésével hazánk *erős jelzést* küldött az országnak a transzatlanti szövetség, a NATO melletti elkötelezettségéről. Az intézményi építkezés Brüsszelben nem volt előzmény nélküli. Már 1990 nyarán Antall József miniszterelnök megbízta a belgiumi és luxemburgi nagykövetet, Granasztói Györgyöt a NATO-val való kapcsolattartással.¹ 1992-ben a diplomáciai képviselet átkerült az Európai Közösség mellett működő magyar misszióhoz, ahol 1993. március 1-jével jelent meg az első katonai összekötő (Botz László ezredes, ma ny. altábornagy). 1995. januárban – majdnem egy évvel a Partnerség a békéért (*Partnership for Peace – PfP*) szerződés aláírása után – a NATO melletti feladatok koordinálására Atlanti Összekötő Hivatal (AÖH) alakult, amelynek vezetője

¹ Pietsch Lajos: Magyarország és a NATO. Magyar Atlanti Tanács, Budapest, 1998, 114–125.

(dr. Simonyi András) nagyköveti rangban látta el feladatait. Az összekötő hivatal munkáját az európai főparancsnokságon (Mons, Belgium) létrehozott Partnerségi Összekötő Iroda segítette (Szalai István ezredes, később vezérőrnagy). A hivatalból jött létre 1997. október 8-án a magyar NATO-képviselő,² amelynek részeként *1998. január 15-i alapítással állt fel az MH Katonai Képviselő Hivatala*. 1998. január 1-jétől ugyanis a három meghívott ország (Csehország, Lengyelország és Magyarország) már konzultációs lehetőségekkel és üléseken való részvételi joggal járó *különleges státust* kapott.

AZ ÁLLANDÓ KATONAI KÉPVISELET JELENTŐSÉGE

A mai állandó katonai képviselőt az észak-atlanti szövetségben viszonylag későn, *1967-ben* hozták létre, együtt a NATO Nemzetközi Katonai Törzsszel.³ A Szövetség történetében érdekesen alakult a katonai szervek fejlődése, hiszen a kezdeti időszakban megelőzte a politikai-civil intézmények kialakítását, majd később elmaradt tőle. A washingtoni szerződés 9. cikke⁴ alapján az Észak-atlanti Tanács (NAC) már az első ülésén, 1949. szeptember 17-én megalakította a Védelmi Bizottságot. A védelmi miniszterekből álló testület gyorsan létrehozta a Katonai Bizottságot (MC), amelynek *állandó törzset* (Standing Group) három ország (Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország) delegálta (a központ Washingtonban volt), míg a többi tagország részt vett a saját (USA valamennyiben, Kanada pedig a nyugat-európaiban is) *regionális tervezési csoportjában* (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Kanada és Egyesült Államok, Atlanti-óceán). 1951-ben megalakult az európai erők (Párizs, Versailles), 1952-ben pedig az atlanti haditengerészeti erők (Norfolk, Virginia, USA) hadászati parancsnoksága. A NATO civil szerveinek (gazdasági bizottságok) kiépítése 1949-ben (London székhellyel) szintén megkezdődött, amely – a lisszaboni NAC-ülés döntései alapján – 1952-ben teljesedett ki a NATO-főtitkári pozíció és a nemzetközi törzs létrehozásával.⁵ Ennek az intézményfejlesztési csomagnak volt része az *állandó képviselői státus* (PERMREP) rendszeresítése nagyköveti szinten, mert a korábbi szervezeti megoldások nem váltak be.⁶

Az állandó politikai jelenlétet azonban nem követte folyamatos katonai képviselő létrehozása. 1966 végéig a NATO katonai szervezetét az Állandó Csoport (Standing Group) dominálta, hiszen a Katonai Bizottság (MC) és az Észak-atlanti Tanács (NAC) részére készített valamennyi stratégiai koncepciót, tervet, javaslatot a washingtoni katonai központ dolgozta ki. Az MC 1949–1963 között évente ülésezett, az elnöki teendőket a tagországok vezérkarfőnökei rotációval látták el. A kisebb országok katonai vezetőinek teljes rálátása

² Joó Rudolf (szerk.): A NATO-tag Magyarország. Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, Budapest, 1999, 109.

³ Pálffy József – Novák Zoltán A NATO húsz éve. Zrínyi Könyvkiadó – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1970, 66–67.

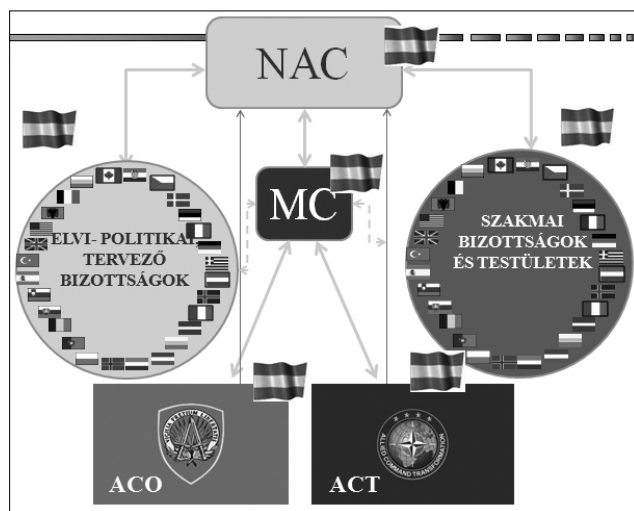
⁴ „A Felek ezennel egy tanácsot állítanak fel, amelyben mindegyikük képviselve lesz, és amelynek feladata, hogy a jelen Szerződés alkalmazásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozzék. A tanácsot úgy kell megszervezni, hogy bármely pillanatban gyorsan összeülhessen. A tanács a szükséghez képest segédszerveket állít fel; nevezetesen azonnal felállít egy védelmi bizottságot, amely a szerződés 3. és 5. cikkei alkalmazásaként teendő intézkedésekre fog javaslatokat tenni.” In: Demeter György (szerk.): A változó NATO. Dokumentumok 1989–1994. Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest, 1994, 46–47.

⁵ NATO Update 1952. <https://www.nato.int/docu/update/50-59/1952e.htm> (Letöltés időpontja: 2018. 06. 30.)

⁶ Lord Ismay: NATO. The First Five Years, 1949–1954. 24–25, 68–70. http://archives.nato.int/uploads/t/null/2/1/216977/NATO-The_first_5_years_1949-1954__by_Lord_Ismay.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 06. 30.)

azonban csak a saját regionális katonai ügyeire volt, még az elnöki teendők ellátásakor is teljesen a Pentagonban működő állandó „közös” törzsre kellett hagyatkozniuk. Bár 1950 végétől működött egy katonai összekötő csoport (Military Representatives Committee) az Állandó Csoport (Standing Group) mellett, de ez csak az információáramlást volt képes segíteni, a döntésekben nem tudott részt venni. Az elégedetlenkedő NATO-tagok többször javasolták egy nemzetközi katonai vezérkar létrehozását, azonban a kezdeményezéseket a „nagy hármas” mindig azzal hárította el, hogy egy nagy törzs működése nehézkes lenne, nélkülözné a rugalmasságot. *Általános politikai reformok* (politikai együttműködés javítása, a főtitkár és a nemzetközi titkárság megerősítése, az informális jószolgálati és közvetítő eljárások bevezetése a vitákban stb.) *kellettek ahhoz, hogy a Katonai Bizottság, először 1958-ban, állandó MC-elnököt válasszon* (az első közösen megszavazott katonai bizottsági elnök a holland Ben Hasselman vezérezredes [1958–1961] lett).⁷

Hatvan éve jelent meg tehát először az MC állandó tanácsadó szerepe, hiszen a katonai bizottság elnöke résztvevője lett a NAC üléseinek, és elfoglalta helyét a főtitkár oldalán. A bizottság elnöke – akárcsak a főtitkár – a bizottság katonai szóvivője is, a Szövetség katonai „arca”, aki megjeleníti és reprezentálja a katonai kérdéseket a tagállamok, a partnerországok és a nemzetközi nyilvánosság felé. A Katonai Bizottság azonban továbbra is VKF-szinten, évente tanácskozott, az elnököt csak egy katonai szakértő csoport segítette. *A Katonai Bizottság 1963-ban nyerte el a mai nevét*, azonban ez sem homályosíthatta el azt a tényt, hogy az MC elnöke nem tudta határozottan képviselni a tagállamok érdekeit. Az alkalmi, VKF-szintű ülések ugyanis kevés muníciót adtak a folyamatosan ülésező NAC-ülésekhez (ne felejtjük el, hogy akkor még többségében katonai kérdések domináltak a politikai testület napirendjén), a NATO-főkatona pedig nem rendelkezett nemzetközi katonai szakértői támogatással. *Ezért*

1. ábra *A Katonai Bizottság helye és szerepe a NATO-döntéshozatalban*

Rövidítések: NAC: North Atlantic Council – Észak-atlanti Tanács; MC: Military Committee – Katonai Bizottság; ACO: Allied Command Operations (Mons) – Szövetségi Műveleti Parancsnokság; ACT: Allied Command Transformation – Szövetségi Transzformációs (Átalakító) Parancsnokság (Norfolk).

Forrás: MH KKH Brüsszel, 2018.

⁷ Ma a választott Katonai Bizottság 19. elnöke, a brit Stuart Peach légi főmarsall 2018. június 28-án vette át a tisztséget a cseh Petr Pavel vezérezredestől (2015–2018). Az elmúlt 55 évben ez idáig nyolc ország (Németország ötször, Egyesült Királyság háromszor, Kanada, Olaszország és Norvégia kétszer, Belgium, Csehország, Dánia és Hollandia pedig egyszer) adott katonai bizottsági elnököt, akit a tagállamok vezérkarfőnökei választanak meg titkosan a saját soraikból. Mivel a hadászati parancsnokok kezdetben amerikai kvótás pozíciók lettek, a NATO MC elnöke a hagyományok alapján mindig európai beosztás. A helyettes elnöki posztot viszont mindig háromszoros amerikai tábornok tölti be, aki nukleáris ügyekben egyben a főtitkár tanácsadója is.

született döntés arról, hogy a Katonai Bizottságnak legyen állandó nemzeti képviselője, az MC munkáját pedig – hasonlóan a főtitkárt támogató nemzetközi törzshöz (IS) – többnemzeti katonai apparátus (IMS) támogassa. Az idea az volt, hogy a Katonai Bizottsághoz delegált küldöttségek vezetői a tagállamok vezérkarfőnök-helyettesei legyenek, hároméves időtartamban. Ezért is lett a nemzeti katonai képviselő háromcsillagos tábornoki beosztás, ami alól már kezdetben is kivétel volt Izland (nincs hadserege, egy nagykövét képviseli az országot az MC-üléseken) és Luxemburg (a csöppnyi haderőt ezredes reprezentálja).

A nemzeti katonai képviselő jelentőségét tehát az adja, hogy a katonai képviselő (MILREP) állandó tagja a Katonai Bizottságnak (MC), amely a NATO vezető szerve, a Szövetség legrégebb (a nukleáris ügyekben kompetens NATO Nukleáris Tervező Csoport [NPG] 1967-ben alakult) bizottsága (1. ábra). Az MC a NAC katonai tanácsadó szerve (ajánlásokat/memorandumokat [MCM] fogalmaz meg), katonai iránymutatásokat, direktívákat ad a két hadászati parancsnokság részére, közreműködik a NATO-stratégia, a -szakpolitikák, -doktrínák és -szabványok kidolgozásában és jóváhagyásában. Ezért az MC a legfontosabb összekötő kapocs a NATO politikai döntéshozatali szervei (elvi politikai, valamint tervezőbizottságok, továbbá a katonai szakmai bizottságok és testületek) és a katonai szervezetek, valamint tevékenységek (képesztéskészítés, műveletek, védelmi tervezés) között. A Katonai Bizottság is, mint minden más szerv a NATO-ban, konszenzussal hozza a döntéseit, amelynek előkészítésében pótolhatatlan szerepet játszanak a katonai képviselők. Amíg jelenleg az MC évente háromszor ülésezik (kétszer hagyományos ülés, egyszer pedig a tagországokat látogató konferencia formájában), a katonai képviselők hetente legalább egyszer tanácskoznak (a szerdai NAC-értekezlet előtt), de részt vesznek a NAC-üléseken is. A bizottság 2018. januárban tartotta 178. ülését.⁸

A katonai képviselőnek a NATO-beli döntés-előkészítésben, kapcsolattartásban és együttműködésben betöltött fontossága határozza meg az MH Katonai Képviselő Hivatala rendeltetését, jogállását és feladatait.⁹ A hivatal rendeltetése Magyarország katonai érdekeinek és feladatainak képviselője a NATO katonai hatóságainál, politikai és szakmai szervezeteinél, amit a különböző szövetségi bizottságokban, munkacsoportokban végzett tevékenység, valamint a tagországokkal és partnernemzetekkel való együttműködés és kapcsolattartás útján valósít meg. Az MH KKH e funkciót az EU Általános és Külkapcsolati Tanácsa, valamint Politikai és Biztonsági Tanácsa hatáskörébe tartozó katonai intézmények (pl. EU

Katonai Bizottság, EU Katonai Törzs) irányában is megvalósítja. Éppen ezért az MH KKH az MH hadrendjébe tartozó, önálló állománytáblával rendelkező jogi személy.¹⁰ Feladatait

MC-ajánlás kidolgozása, az MH KKH szerepe

- Bi-SC-javaslat (ACO, ACT)
- vélemények, érdekek ütköztetése, konszenzusépítés
- Bi-SC-javaslat stratégiai kontextusba helyezése
- MC-ajánlás-tervezet (MCM)
- Mandátumkérés
- MC-ajánlás vitája, formálása
- MC-ajánlás felterjesztése a NAC-nek

Forrás: Balogh Péter (2018)

⁸ https://www.nato.int/cps/en/natohq/events_150423.htm (Letöltés időpontja: 2018. 07. 01.)

⁹ Balogh Péter ezredes: Az MH Katonai Képviselő Hivatala. PPT előadás a felsőfokú vezetőképző (vezérkari) tanfolyam 2018. évi NATO-tanulmányútján. Brüsszel, 2018. április 23. (Kézirat.)

¹⁰ Magyar Honvédség Katonai Képviselő Hivatala alapító okirat, módosításokkal egységes szerkezetben. Budapest, 2011. szeptember 30. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A11K0534.MKA&getdoc=1> (Letöltés időpontja: 2018. június 30.)

a Magyarország Állandó NATO Képviselétét (MÁNK) vezető nagykövet (jelenleg Nagy Zoltán), valamint az Európai Unió Állandó Képviselét (EUÁK) Kül- és Biztonságpolitikai Hivatalt irányító nagykövet (Rusz Harry Alex) politikai irányításával, a vezérkarfőnök szolgálati alárendeltségében, az általános szakirányítási rend szerint látja el. A vezetési-irányítási hatáskör mutatja a katonai képviselő kényes helyzetét, hiszen nemcsak a vezérkar irányába kell főerőkifejtéssel dolgozni, hanem „helyzetbe” kell hozni a Honvédelmi Minisztérium (HM) különböző államtitkárságait és hivatalait is.

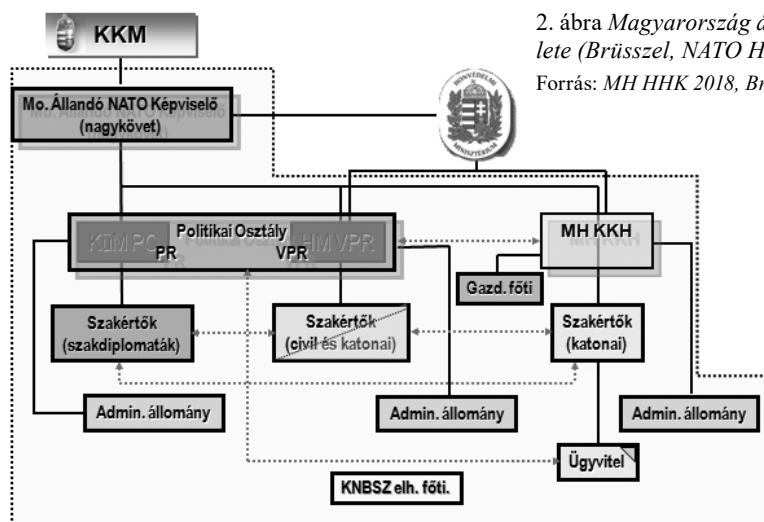
A katonai képviselő a misszió belül együttműködik a védelempolitikai részleg vezetőjével (ma Siklósi Péter volt helyettes államtitkár), tájékoztatja a NATO- és EU-nagyköveteket, információkat biztosít és javaslatokat fogalmaz meg a Honvéd Vezérkar felé. A MILREP igazi katonai diplomáciai beosztás, hiszen kapcsolatot tart a tagországi és partner katonai képviselőkkel, az IMS vezetőivel, magyar szempontból fontos vezető polgári és katonai szakemberekkel. Mindenkor részt vesz a NAC-üléseken, a NATO/EU katonai bizottsági találkozókön, illetve egyes alkalommal más, fontos bizottsági megbeszéléseken is. A katonai képviselő NATO-helyettese irányítja az egész hivatal munkáját, a munkacsoport üléseken kívül gyakorlatilag törzsfőnöki teendőket lát el. A hivatal katonai és katonai-szakmai feladatok teljes spektrumát lefedi; a katonai szakemberek 39 bizottság és munkacsoport ülésein képviselik az MH-t. A szakemberek kapcsolatban vannak az együttműködő partnerekkel a NATO-, az EU- és a partnerségi munkacsoportoknál, bizottságoknál és szervezeteknél, de dolgoznak a HVK VKF-titkárság, a csoportfőnökségek, az MH-szervezetek, valamint más HM-szervek irányában is. A hivatalnak ugyanis nemcsak a NATO-/EU-képviselét a feladata, hanem teendőinek részét képezi a HVK-/HM-szervek informálása, döntési javaslatok kidolgozása és a kapcsolatok fejlesztése. Az előretolt brüsszeli helyőrség ugyanis a Magyar Honvédség „NATO-lelkiismerete”, állandóan emlékezteti a hazai szervezetet a Szövetség fő folyamataira és történéseire, nem engedi, hogy a figyelem elterelődjék a transzatlanti együttműködésről. Bár az induláskor még nem értettük ilyen pontosan a képviselői hivatal összetett és többretegű funkcióit, mégis jelentős politikai és katonai felső vezetői figyelem övezte a képviselét megalakítását és munkáját.

A HIVATAL FELÁLLÍTÁSA

Az MH KKH felállításának előkészítése már 1997 őszén megkezdődött, miután szeptember végén a honvédelmi miniszter (Keleti György) kijelölte a katonai képviselőt (dr. Szenes Zoltán dandártábornok). A hivatal létrehozásával kapcsolatban komoly vita zajlott a HM, a Külügyminisztérium (KÜM) és az akkor még önálló MH Parancsnokság/Honvéd Vezérkar között az MH KKH helyével, létszámával és a kihelyezésre tervezett állomány ellátásával kapcsolatban. Az MH-parancsnok/vezérkari főnök (dr. Végh Ferenc vezérezredes) szerette volna *önállóan megalakítani* a katonai képviselői hivatalt, ahogy akkor ez a NATO- tagországok túlnyomó többségében működött. A NATO-ban honos szervezeti felépítés és angolszász működési rend szerint az állandó képviselő (PERMREP – az országot képviselő nagykövet) által vezetett politikai misszió általában elkülönülten tevékenykedett a katonai képviselői hivaltól (mint ahogyan a régi tagországok többségénél ma is így van), ezért a politikai missziók munkáját a védelmi minisztériumok által delegált védelmi tanácsadó csoport segítette. Ez a szakértői állomány már magyar vonatkozásban is rendelkezésre állt, hiszen az Atlanti Összekötő Hivatalban dolgozó tisztek (a védelmi tanácsadó Hatvani Károly ezredes volt) automatikusan átkerültek a felállított NATO állandó képviselét szervezetébe. A HM és a KÜM biztonság- és védelempolitikai vezetői *az integrált misszió mellett álltak ki,*

míg a HVK NATO-típusú, önálló hivatal mellett tette le a voksát. Nem volt vita a MILREP besorolásában, hiszen a katonai képviselő beosztása – mint a régi NATO-tagországoknál általában – altábornagyi rendfokozattal lett rendszeresítve. Bár ezt a rendfokozati előírást az eljárók mindig rugalmasan kezelték (a tagságunk kezdetétől többségében kétszillagos tábornokok látták el ezt a beosztást), 2018-ban (dr. Orosz Zoltán altábornagy kinevezésével) helyreállt az egyensúly.¹¹

A látszólagos szervezeti vita mögött *vezetési-irányítási* (hogyan legyen a katonai képviselő a nagykövetnek alárendelve), *információtovábbítási és jelentési* (ki, milyen kérdésről küld először jelentést haza), valamint *ellátási-kiszolgálási kérdések* (a külszolgálaton lévő állomány a KÜM keretében legyen ellátva, vagy a HM hozzon létre saját gazdasági ellátórészleget) álltak. A vita eldöntését a NATO Központban lévő viszonyok is befolyásolták: kiderült, hogy az új tagországok (megalakuláskor még meghívott országok) csak egy barakképületet (országoként egy szintet) fognak kapni. Az épület belső és külső biztonsági rendszerét nemzetenként egységesen kellett kiépíteni, védett/titkosított hálózattal Budapest felé csak a KÜM rendelkezett. Végül eldőlt, hogy az MH KKH az állandó képviselet részeként (1. KÜM politikai részleg; 2. HM védelempolitikai részleg; 3. katonai képviselői hivatal) jön létre (2. ábra). *A hivatal jogi önállósága 2011-ben jött létre, amikor a NATO- képviselet mellé rendelt szervezet az MH önálló állománytáblás alakulata lett.*

2. ábra Magyarország állandó NATO képvisellete (Brüsszel, NATO HQ)

Forrás: MH HHK 2018, Brüsszel

A misszió vezetője politikai irányítási hatáskörrel rendelkezik valamennyi szervezeti egység felett, de a védelempolitikai részleget a HM védelempolitikai helyettes államtitkár irányítja szakmailag, míg a katonai képviselő szolgálati eljárója a vezérkarfőnök.

A kezdeti nehézségek után ez a szervezeti-működési rend stabilizálódott, sőt az 1998 májusában kirobbant koszovói válság idején kiderült, hogy az integrált modell a misszió belüli gyors információáramlás következtében hatékonyan tud működni. Magyarország

¹¹ NATO katonai képviselők: dr. Szenes Zoltán dandártábornok (1998–1999), dr. Czékus János vezérőrnagy (1999–2001), Braun László vezérőrnagy (később altábornagy, 2001–2004), Tallai István vezérőrnagy (2004–2007), Békési István vezérőrnagy (2007–2011), Mihóczy Zoltán dandártábornok (ma vezérőrnagy, 2011–2013), Domján László vezérőrnagy (2013–2017), dr. Orosz Zoltán altábornagy (2017–).

Állandó NATO Képviselő (MÁNK) jelenlegi struktúrája ma is ugyanígy néz ki, a három részleg *integrált elhelyezésben* dolgozik a NATO Központban.

A HVK vezetése a politikai alárendeltséget azzal kompenzálta, hogy a katonai képviselőnek rendelte alá a stratégiai parancsnokságokon dolgozó képviselőket (Kalmár Ferenc ezredes, ma ny. vezérőrnagy [Mons], Hautzinger Gyula ezredes [Norfolk]). A hadászati parancsnokságokon működő képviselők később szintén önálló szervezetekké alakultak: a *Magyar Honvédség Nemzeti Összekötő Képviselő*¹² (Mons) 1998. június 30-cal, az *MH Nemzeti Összekötő Képviselő*¹³ (Norfolk) 2004. március 1-jével jött létre. De az MH HHK-hoz tartoztak akkor a hadművelési parancsnokságokon létrejött összekötő csoportok vezetői is (Tömböl László ezredes, ma ny. vezérezredes [Nápoly], Mihályi István ezredes [Brunssum]). Így egy olyan központosított információs rendszer jött létre, amely kezdetben jól segítette a katonai képviselőt a NATO-ban történő események átlátásában, javaslatok megfogalmazásában. Ez a rendszer azonban, ahogy a létszám kezdett növekedni (az 1999. évi csatlakozáskor már több mint 50 fő szolgált a NATO-struktúrában), egyre nehezebben működött. Mivel a csatlakozásunk együtt járt a NATO parancsnoksági reformjával is (1999-ben három tábornoki, 73 tiszti és altiszti helyet kaptunk, amely 2001 után 100 fő fölé nőtt), a fokozatosan bővülő jelenléte már csak decentralizált vezetéssel lehetett megoldani. A vezérkarfőnök-helyettes és a katonai képviselő közötti „egyponos” kapcsolatot felváltotta a HVKFKH és a képviselők, illetve hadművelési parancsnokságok rangidős tábornokai, tisztjei közötti „többponos” irányítási modell. A rendszer ma is így működik, a NATO-val kapcsolatos képviselők, nemzeti rangidős tisztek szolgálati előjárója a vezérkarfőnök helyettese, akit a vezérkar kijelölt szervezete támogat ebben a munkában.

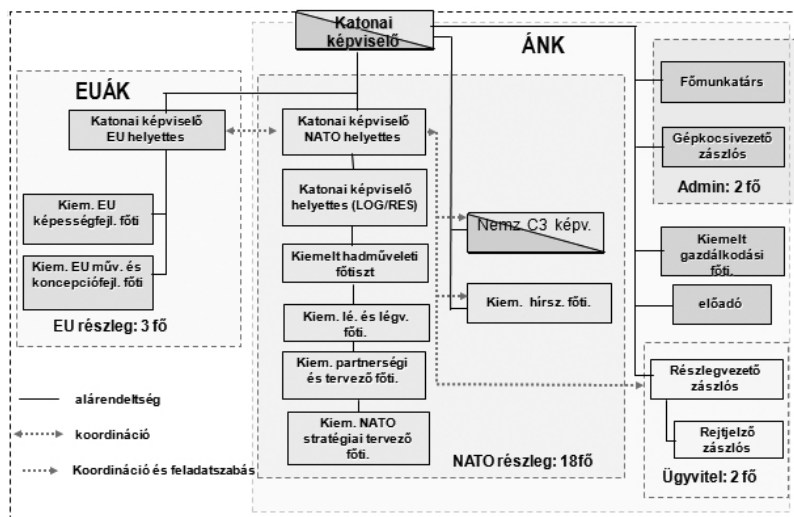
A hivatal felállításának harmadik vitapontja a külszolgálati pótlékkal, a lakás- és logisztikai ellátással, a reprezentációs beosztások kijelölésével, valamint a kinti ellátás rendszerével volt kapcsolatos. A NATO külszolgálat-ellátási modelljének kialakításához a KÜM rendszerét, illetve az MK Katonai Felderítő Hivatal (MK KKH) szisztémáját vettük át. A kinti szervezetek kezdetben saját nemzeti ellátórészleggel (először Brüsszelben, majd Nápolyban) rendelkeztek. Például az MH KKH megalakulásakor egy pénzügyi-gazdasági részleg végezte központilag a teljes állomány ellátását, amely egyben kiszolgált az északi körzet valamennyi parancsnokságán szolgáló tiszteket és altiszteket. A Nápolyban létrejött nemzeti támogatócsoport pedig az Olaszországban, illetve a déli régióban szolgáló tisztek, altisztek pénzügyi és logisztikai támogatásáért volt felelős. A norfolki összekötő (dr. Hautzinger Gyula ezredes) pedig „önellátó” volt, pénzügyileg a HM látta el, de követnie kellett az MH KKH egységes ellátási normarendszerét.¹⁴ A külszolgálati pótlékok (fizetési szorzók) *a katonai és diplomáciai rangok közötti egyenértékűség* (pl. az ezredesi rendfokozat egyenértékű volt az I. osztályú tanácsosi ranggal) megállapítása alapján történt. A lakásellátáshoz az MK KFH normáit vettük át, amely eltért a KÜM rendszerétől. A lakások bútorellátása és felszerelése (Norfolk kivételével) itthonról történt, amit az akkor létező HM Protokoll és Rendezvényszervező Igazgatóság végzett. A NATO-tagság első éveiben

¹² Alapító Okirat (módosításokkal egységes szerkezetben) – Magyar Honvédség Nemzeti Katonai Képviselő (MH NKK). http://2010-2014.kormany.hu/download/f/85/c0000/MH%20NKK_mesz_64.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 07. 01.)

¹³ Alapító Okirat (módosításokkal egységes szerkezetben) – Magyar Honvédség Nemzeti Összekötő Képviselő (MH NÖK). http://2010-2014.kormany.hu/download/0/95/c0000/MH%20N%C3%96K_mesz_66.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 07. 01.)

¹⁴ Hautzinger Gyula: *Norfolki emberünk*. Kornétás Kiadó, Budapest, 2008, 31–34.

kialakult rendszer átalakítása már a 2000-es évek elején megkezdődött, a támogatócsoportok *hazai központi alárendeltségbe* kerültek, majd az ellátás rendszere és végrehajtója többször módosult, végül a HM civil oldalról átkerült az MH-hoz. A normák, járandóságok, ellátási megoldások folyamatosan változtak, amelyre nemcsak a HM-en/MH-n belüli változások, a pénzügyi lehetőségek, de a külszolgálat általános rendszerének módosításai is hatással vannak. Legújabban az ellátási rend változásával már a kiutazónak kell megoldani saját lakhatását és életkörülményeit, amit megemelt pénzügyi normával segítenek.

3. ábra Az MH KKH szervezeti felépítése (2018)

Forrás: MH KKH Brüsszel, 2018.

A hivatal feladataira, szervezetére és működésére a NATO változásai is hatással voltak. Már az első évben fokozatosan (néha váratlanul) növekedtek a MH KKH feladatai, amit az „induló csapat”¹⁵ egyre nehezebben tudott kezelni. Először a tagsági belépéskor növekedett a hivatal létszáma, önálló státusz kellett a „kétsapkás” feladatok ellátásához, a Nyugat-európai Unió (WEU) katonai bizottságában és munkacsoportjaiban való munkavégzéshez. A csatlakozás után a magyar misszió nagyobb épületbe került, így az MH KKH is önálló elhelyezést (folyosót) kapott. Az Európai Unióba történő felvételünk után (2004) a katonai képviselőt delegálták az EU Katonai Bizottságba is, amihez uniós szakértőkre volt szükség.

Ennek megfelelően ma a képviselői hivatal *három részből* tevődik össze: NATO képviseletből, EU-részlegből (amely Magyarország állandó EU-képviseletén, a politikai és biztonsági ügyekért felelős hivatalban dolgozik), valamint támogatórészlegből (képvisezőközvetlenek, adminisztratív részleg és ügyviteli részleg) (3. ábra). A katonai képviselőnek három helyettese van: általános helyettes („törzsfőnök”), uniós helyettes és szakmai helyettes

¹⁵ Az MH KKH induló állománya: Képviseleti részleg: dr. Szenes Zoltán dandártábornok (NATO/WEU katonai képviselő), Cserjési János alezredes (képviseelő-helyettes, légierő), Kulcsár István ezredes (pénzügyi-gazdasági szakterület), dr. Lehel György mk. alezredes (később dandártábornok, híradó-informatika), Varga János alezredes (felderítés, hírszerzés) és Tóth Krisztina előadó. A hivatal gazdasági részlegét Finda Anna százados (ma alezredes) vezette, ahová Szalonnás István zászlós (gépkocsivezető) és Grenyovszki Károly főtörzsőrmester ellátó tiszthelyettes tartozott.

(logisztika, erőforrások), de lényegében ezen a szinten helyezkedik el a C3 (vezetés, irányítás és kommunikáció) képviselő is. A szakterületek lényegében nem változtak az elmúlt két évtizedben (híradó-informatika, légierő és légvédelem, logisztika és erőforrások, hírszerzés és felderítés), de a megváltozott helyzetnek és feladatoknak megfelelően új stratégiai és műveleti tervezéssel, továbbá partnerséggel foglalkozó beosztások is létrejöttek. Bár önálló gazdasági csoporttal nem rendelkezik az MH KKH, a katonai képviselő hivatali ellátással és logisztikával kapcsolatos feladatait gazdálkodási főtiszt koordinálja. Ma a hivatal létszáma 18 fő,¹⁶ amelyből hárman az EU katonai kérdéseivel foglalkoznak. A hivatal vezetője dr. Orosz Zoltán altábornagy, általános helyettese Balogh Péter ezredes, aki a NATO-ügyekért felel, uniós helyettese pedig Tedesze László ezredes. Az erőforrás-igényes területeket Bodnár Csaba ezredes képviselő-helyettes koordinálja. A képviselet heti jelentésben számol be a NATO MC-üléseken történtekről, az általános NATO katonai ügyekről pedig havi jelentést készít. Sürgős esetekben, azonnali döntést igénylő helyzetekben soron kívüli jelentést terjesztenek fel, illetve a katonai képviselő állásfoglalást kér a vezérkarfőnöktől vagy helyettesétől.

KEZDETI FELADATOK

A hivatal feladatait mindenkor az adott időszak NATO-feladatai, valamint Magyarország NATO-vállalásai határozzák meg. A csatlakozáskor – mint jelenleg is – a Szövetség átalakulóban volt, a külső körülményekhez és a belső helyzethez alkalmazkodott. Az 1990-es évek végén a NATO arra törekedett, hogy megfeleljen a 21. század új biztonsági kihívásainak. A politikai adaptációhoz tartoztak a bővítés (Csehország, Lengyelország, Magyarország – 1999. március 12.), a békepartnerség (Euro-atlanti Partnerségi Tanács – EAPC) létrehozása, új orosz és ukrán kapcsolatok építése (1997–), az SFOR (Stabilizációs Erő – Bosznia és Hercegovina) és a KFOR (Koszovó Erő) feladatainak végrehajtása. Az észak-atlanti szövetség a változások megfogalmazására, valamint az új biztonsági veszélyekre és fenyegetések kezelésére *új stratégiai koncepciót* dolgozott ki.¹⁷ A belső adaptációhoz tartozott a parancsnoksági struktúra átalakítása, új összhaderőnemi alkalmazási tervek kidolgozása (Combined Joint Task Force – CJTF), a NATO parancsnoksági rendszer átalakítása (1999–), szövetségi és partnerségi gyakorlatok végrehajtása. A hivatal megalakításának időszakában (1998–1999) a Szövetség vezetése az 50. évfordulás csúcsra való felkészüléssel, a bővítéssel, a koszovói válsággal, a NATO–orosz és NATO–ukrán kapcsolatokkal, valamint a megerősített békepartnerség problémáival foglalkozott.

A csatlakozás előtti legfontosabb katonai feladat a *minimális katonai követelmények* (Minimum Military Requirements – MMR) teljesítése volt, amelyet a Szövetség vezetése váratlanul, 1998 szeptemberében „talált” ki.¹⁸ A specifikus követelmények megfogalmazása azért volt meglepő, mert az ország felkészítése már 1997-től tudatosan folyt a *NATO bővítési követelmények*¹⁹ előírásainak megfelelően. A csatlakozás előtt és után többfordulós

¹⁶ https://honvedelem.hu/cikk/67206_huszeves_a_brusszeli_katonai_kepviselet (Letöltés időpontja: 2018. 02. 04.)

¹⁷ The Alliance's Strategic Concept, Washington, 24 April 1999. <https://www.nato.int/docu/update/50-59/1952e.htm> (Letöltés időpontja: 2018.07. 02.)

¹⁸ Szenes Zoltán: A NATO-csatlakozás katonai feladatai. In: Glatz Ferenc (szerk.): A NATO és a magyar politika. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1999, 73–98.

¹⁹ Study on NATO Enlargement. 03 September 1995. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24733.htm (Letöltés időpontja: 2018. 07. 03.)

tárgyalások folytak Magyarország felkészítése érdekében, a HM már 1998-tól részt vett a NATO védelmi tervezési rendszerében (védelmi kérdőív [DPQ], haderőfejlesztési célok [TFG] kidolgozása). *Politikai döntés született arról, hogy az ország a Szövetség déli szárnyához fog csatlakozni.* A politikai felkészülés (pl. 1998-ban jött létre a Nemzetbiztonsági Kabinet) folyamatosan zajlott, a biztonságpolitikai dokumentumok kidolgozása, a szükséges jogszabályi változtatások időarányosan megvalósultak. Tisztában voltunk azzal is, hogy olyan haderő-átalakítást kell végrehajtani, amely a *szellemi kompatibilitás megteremtésére, a technikai fejlesztésekre, illetve a vezetési rendszer átalakítására* irányul. A felkészülést a NATO segítette, számos infrastrukturális fejlesztésről (repülőterek, radarrendszer, híradó-informatikai, légvédelmi, vezetési-irányítási stb.) döntött.²⁰ Ennek tükrében a meghívott országokat meglepetésszerűen érték az új követelmények, amelyek azonnal a viták középpontjába kerültek, hiszen egy részüket nem is lehetett teljesíteni a csatlakozásig hátralévő fél év alatt. Ezért 1998 végére a NATO-követelmények finomodtak, csatlakozásra elérendő „minimum megkezdő” szintre szelődtek.

A magyar légvédelemnek a NATO egyesített légvédelmi rendszerébe (NATINADS) való beillesztése kiemelt fontosságú volt, mert március 12-ére meg kellett valósulnia. Bekapcsolódtunk a NATO Légvédelmi Bizottság, az ügynökségek munkájába, a közép- és hosszú távú tervezésbe, megkezdődött a technikai rendszereknek a felvétel napjára történő összehangolása, az elengedhetetlen műveleti és technikai követelmények megteremtése. A csatlakozás napjára képesek lettünk a légi rendészeti feladatok végrehajtására NATO-szabályok és -eljárások alkalmazásával, szövetségi normaidővel, az addig használatos nemzeti irányítási lehetőségek mellett. Akkoriban a készenléti szolgálat irányítása a Poggio Renaticóban (Olaszország) települt légi vezetési központból valósult meg, ahol az első alkalommal Sági János dandártábornok (később vezérőrnagy, a légierő parancsnoka) látta el a parancsnok-helyettesi feladatokat. A légierő heroikus erőfeszítésekkel oldotta meg a nemzeti légvédelmi automatizált légvédelmi rendszer (ASOC) és a NATINADS-rendszer összekapcsolását, az orosz lokátorok beillesztését, az információcsere szabályozását, a biztonsági és technikai szabványok átvételét, az állomány felkészítését. A légierő azóta is a NATO interoperabilitás állandó nyomása alatt dolgozik; a fejlődést a Szövetség minden szempontból segíti, a légierő szövetségi kompatibilitása megkérdőjelezhetetlen.

A műveleti feladatok közül a *koszovói válság kezelése* jelentette a legnagyobb kihívást. 1998-ban a koszovói felszabadító hadsereg gerillaháborút indított a szerb katonai és rendőri erők ellen, hogy kivívja Koszovó függetlenségét. Milosevics jugoszláv elnök – nyugati nyomásra – tüzszünetet kötött a koszovói erőkkel, de tartós eredmény nem született. Sokezeres áldozattal, több százézer menekülthullámmal és etnikai tisztogatásokkal járó konfliktust Milosevics a koszovói albánok elűldözésével akarta elérni. A NATO a rambouillet-i konferencián (Franciaország) tett kísérletet a háború lezárására 1999. februárban. A javaslat szerint

Minimális katonai követelmények

- integrálódás a NATO légvédelmi rendszerébe
- a NATO vezetési rendszerbe való bekapcsolódás
- információ-biztonsági feladatok
- a NATO-beosztások feltöltése
- a kijelölt erők felkészítése

²⁰ 1998. június 25-én az Észak-atlanti Tanács Magyarország vonatkozásában tíz projektről döntött 2269 milliárd Ft értékben, amelyből a HM hozzájárulása mindössze 13 milliárd Ft volt. Lásd Szenes Zoltán – Tóth Péter (szerk.): Tíz éve a NATO-ban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2009, 89.

Koszovó a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság része maradt volna, de teljes autonómiával. A jugoszláv szövetségi hadseregnek el kellett volna hagynia a tartományt, amely NATO-előnéző alá került volna, míg státusa el nem dől. Az albán delegációt vezető Hashim Thaci koszovói főparancsnok elfogadta a feltételeket, a szerbek azonban – a független Koszovó elvi lehetősége és a szerb csapatok kivonásának kötelezettsége miatt – elutasították. Mivel a szerb szabadcsapatok tovább folytatták a támadásokat, a NATO légi háborút (1999. március 24. – június 10.) indított Jugoszlávia ellen.²¹ A konfliktus az ENSZ Biztonsági Tanács 1999. június 10-én hozott 1244. számú határozatával zárult le, amely nemzetközi jogilag szentesítette a tartomány új helyzetét.

A koszovói válság megoldásában Magyarország már teljes szavazati jogkörrel vett részt. Mivel nem volt ENSZ BT-felhatalmazás a légi háborúra, a NATO-nak magának kellett eldönteni, hogy tolerálja-e a szerb rezsim humán katasztrófához vezető katonai tisztogató műveleteit, vagy mégis dönt a fegyveres intervencióról. Végül közel *10 hónapos* tárgyalások, viták és erőfeszítések után született meg a döntés. Ez az időszak a katonai képviselő számára a nemzetközi konfliktuskezelés nehézségeiről, a végtelen hosszú ülésekről, a hírszerzés fontosságáról és a konszenzuseresés rendkívüli nehézségeiről szólt. A légi háborúnak köszönhetjük, hogy a „korai tagságot” pártoló nézetek kerültek többségbe a visegrádi hármak csatlakozását illetően. A koszovói válságban nyújtott „tagi” teljesítményünk egyértelműen bizonyította, hogy Magyarország érett a NATO-tagságra, nehéz időkben is képes kötelezettségeinek teljesítésére.

A KATONAI KÉPVISELET FELADATAI NAPJAINKBAN

Az elmúlt 20 évben a katonai képviselői hivatal rendeltetését és feladatait mindig a NATO és az MH előtt álló feladatok alakították. 2001. szeptember 11 után a globális terrorizmus elleni harc éveken keresztül tematizálta a Szövetség feladatait. 2004. május 1. után a katonai képviselő feladatai kibővültek az Európai Unió biztonság- és védelempolitikai feladataival, az uniós műveletek előkészítésével. Az isztambuli csúcstalálkozó után (2004) egy évtizedig a NATO műveleti feladatai, az expedíciós-képesség-fejlesztés, a bővítés és partnerség kérdései kerültek előtérbe. A 60. születésnap megünneplése után a NATO az új biztonsági kihívások, veszélyek és fenyegetések ellen fordult, megalkotta a 21. századra szóló stratégiai koncepcióját (2010).²² A 2014-es ukrán válság után a Szövetség „visszafordult” a kollektív védelem feladatai felé, és azóta a Készenléti Akcióterv (RAP) jelent mindennapos tevékenységet a hivatal szakértői és katonadiplomatai számára. A kollektív védelem, a stabilizáció kivetítése a déli irányba, a NATO hosszú távú adaptációja ismét sok-sok munkaórát jelent a hivatal számára.

Ma a NATO – akárcsak a hivatal megalakításakor – ismét a külső és belső adaptáció feladataitól „hangos”. A politikai átalakítás feladatait a transzatlanti kapcsolatok erősítése, keleti stratégiai irány (az agresszív orosz politika kezelése), illetve a déli stratégiai irány (a terrorizmus elleni harc és a menekülthullám elleni fellépés) katonai teendői képezik. Nyilvánvalóvá vált, hogy a kollektív védelem érdekében megtett lépéseket (NATO Reagáló Erő

²¹ A koszovói háború és a NATO-légicsapások. Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont, 17/1999. http://konfliktuskutato.hu/index.php?catid=9:v-a-masodik-jugoszlav-polgarhaboru-1991-1999&id=83:17-a-koszovoi-haboru-es-a-nato-legicsapasok-1999&option=com_content&view=article (Letöltés időpontja: 2018. 07. 04.)

²² Varga Gergely: A NATO új, lisszaboni stratégiai koncepciója. Nemzet és Biztonság, 2010. december, 79–86. http://www.nemzetbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-a_nato_uj_lisszaboni_strategiai_koncepcioja.pdf (Letöltés időpontja: 2018.07. 02.)

megerősítése, a csapatparancsnoksági rendszer fejlesztése, integráló egységek létrehozása, zászlóaljharccsoportok előretolt elhelyezése a keleti „frontországokban”) *tovább kell erősíteni*, hogy a védelem és a minimális elrettentés feladatai hitelesek legyenek. A Szövetség tovább folytatja az Oroszországgal kapcsolatos „kettős megközelítés” politikáját; amíg a tanácssterem ajtaja állandóan nyitva áll a politikai tárgyalásokra, a katonai együttműködés gyakorlatilag (a biztonsági szabályok betartását szolgáló diskurzus kivételével) megszűnt. Tavaly a NATO- tagok száma 29-re nőtt (Montenegro 2017. június 5-én tag lett), a partnerségi kapcsolatok fejlesztése pedig új lendületet kapott (Grúzia, Ukrajna, Irak, Jordánia, Tunézia). A 2018. júliusi csúcst (Brüsszel) követően pedig a NATO megkezdte a felkészülését a *70. évforduló megünneplésére*, amelyet egy sor közép- és hosszú távú koncepcionális (pl. a katonai védelmi stratégia kidolgozása) fejlesztés kísér. A *belső adaptációt* a szervezeti és intézményi átalakulás, új hadművelési parancsnokságok felállítása, képességfejlesztés (védelmi költségvetések emelése) és a nagyszámú gyakorlat lefolytatása képezi. A belső alkalmazkodást az adaptáció, a koherencia és a kohézió alapelvei vezérik.

A 2018. év fő feladatait az MH KKH részére a NATO állam- és kormányfők 29. találkozója való felkészülés, a legfelsőbb szintű döntésekből fakadó feladatok és az új székházba költözés jelentik. Katonai vonatkozásban a legtöbb teendőt az elrettentés és védelem (készenléti akcióterv [RAP]), a hosszú távú tervezés, a műveletek és az új parancsnokságok jelentik. Tovább folyik a walesi és varsói csúcson elfogadott készenléti akcióterv egyes adaptív elemeinek erősítése, új kezdeményezésként a NATO elfogadta a *4×30 elnevezéssel (Four 30s) futó képességfejlesztési tervet*. A szövetség 2020-ig 30 zászlóaljat, 30 repülőszázadot és 30 hadihajót tervez 30 napos készenléttel rendszerbe állítani, amely már a megnövelt erejű NATO Reagáló Erő (NRF) *követő erőinek* felkészítését szolgálja. A Szövetség tovább erősíti a csapatstruktúra vezetési rendszerét, új hadosztályparancsnokságok felállítása történik Lengyelországban és Romániában. A brüsszeli csúcson döntés született arról is, hogy megnövelik az afganisztáni misszió (Eltökélt támogatás, RSM) erejét és tovább folytatják az afgán kormány támogatását 2024-ig. Mivel Afganisztánban a biztonsági helyzet nehéz, 2019-ben választások lesznek, a legsürgősebb teendőket a résztvevő országok, nemzetközi szervezetek és donor országok *RSM-formátumban* tárgyalták meg a brüsszeli csúcson. A NATO folytatja partnerségi politikájának erősítését: Irakban új kiképzési missziót indít, Grúziával megerősített partnerségre törekszik, Macedóniával pedig megkezdte majd a csatlakozási tárgyalásokat (mivel a név vita 2018-ban megoldódni látszik).²³ A NATO a hidegháború befejezése után először erősíti a parancsnoksági rendszerét, két hadművelési parancsnokságot állít fel, egy haditengerészetit (Joint Force Command, JFC) Norfolkban (Virginia, USA) és

Napjaink képviseleti feladatai

- Készenléti akcióterv
- képességfejlesztés
- műveletek
- megerősített együttműködés az EU-val
- új NATO-parancsnokságok
- védelmi tervezés
- 2018. júliusi csúcstalálkozó

²³ 2018. június 17-én a macedón és görög miniszterelnökök, Zoran Zaev és Alexis Ciprasz, valamint külügyminiszterek, Nikola Dimitrov és Nikos Kotzias aláírták a több mint két és fél évtizede húzódo görög–macedón név vita lezárásáról szóló egyezményt. Ennek értelmében Görögország és Macedónia megállapodott, hogy Macedóniát a jövőben – ha mindkét országban a szükséges politikai és jogi feltételek teljesülnek – Észak-Macedóniának fogják hívni. <http://biztonsagpolitika.hu/egyeb/vege-a-gorog-macedon-nev-vitanak-macedonia-eszak-macedoniakent-folytatja> (Letöltés időpontja: 2018. 07. 06.)

egy logisztikai és támogató parancsnokságot (Joint Support and Enabling Command, JSEC) Ulmban (Németország).

Mindezen feladatok érintik Magyarországot, az MH-t is. A kormány a Zrínyi 2026 honvédelmi és haderőfejlesztési program alapján kívánja modernizálni a haderőt, a szövetségi követelményekkel összhangban célba vette *egy-egy nehéz, közepes és könnyű dandár létrehozását és fejlesztését* a tízéves fejlesztési ciklus végére. A miniszterelnök a brüsszeli csúcás előtt, Berlinben jelentette be, hogy Magyarország német segítséggel, Horvátország, Szlovákia és Szlovénia bevonásával *egy közép-európai NATO hadosztályparancsnokságot* (Multinational Division Central Europe, MND CE) állít fel 2022-ig.²⁴ Az MH továbbra is aktívan részt vesz a műveletekben, az éves uniós képesség-felülvizsgálatokban (CARD), hozzájárul a partnerségi programokhoz, belépett az EU állandó strukturált együttműködési programjába (PESCO). A katonai képviselői hivatal mindkét részlegének – mint ahogyan a múltban is – továbbra is komoly feladatai lesznek a csúcstalálkozó feladatainak lebontásában, illetve a közép- és hosszú távú fejlesztési tervek elkészítésében.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az MH Katonai Képviselő Hivatala elsőként jött létre a három újonnan felvett kelet-közép-európai ország közül, működőképességét 20 éve, 1998. február 1-jén érte el. A hivatal sokáig az állandó NATO képviselőhez rendelve működött, 2011-ben vált önálló állománytáblás katonai szervezetté. Bár az induláskor nehéz viták voltak a szervezet jogállását tekintve, a két évtized tapasztalatai azt bizonyítják, hogy jó döntésnek bizonyult az állandó NATO-képviselőt integrált felállítás. A három részleg (politikai, védelempolitikai és katonai) együttes elhelyezése, koordinált együttműködése, az információáramlás szabályozottsága hatékony működést biztosít a képviselő számára, segíti a külügyi, a minisztériumi és vezérkari megértést, közös gondolkodást, együttes álláspontok kialakítását, közös javaslatok kidolgozását. Még a külügyi és a honvédelmi különbségek (pl. a külszolgálati feltételek vagy az ellátás területén) is jótékony hatást tudnak kiváltani az együttműködésre és a közös cselekvésre. Az állandó katonai képviselő rendeltetése, missziói és feladatai gyakorlatilag nem változtak 1967 óta, hiszen NATO-előírások szerint meghatározottak. A hivatal feladatvégzése, állománya, szervezeti összetétele, ellátása azonban folyamatosan módosult az elmúlt évtizedekben, mindig felvette az aktuális időszakhoz szükséges legjobb alakját. Úgy tűnik, hogy a napjainkra kialakult szervezet, működés és irányítási rend megfelel a követelményeknek, de a változó külső körülmények hatására további változások is elképzelhetők.

Az „előretolt brüsszeli helyőrség” nagy tanulóiskola a kint dolgozó állomány számára, ezért a katonai vezetés akkor gazdálkodik jól a NATO Központban „megfordult” állománnyal, ha a kint szerzett tudást és tapasztalatot tudatosan felhasználja a honvédség érdekében. A személyügyi munka tervezésének nemcsak a kihelyezésre, a kinti szolgálatellátás követésére, hanem a külszolgálati beosztások ellátása utáni karrier tervezésére is ki kell terjednie. Célszerű lenne időszakonként áttekinteni a külföldi katonai képviselők munkáját, hogy az MH KKH tevékenységének fejlesztésében nemzetközi tapasztalatok is érvényesüljenek. Amíg NATO-tagok vagyunk, az állandó katonai képviselőt működni fog az új székházban. Rajtunk áll, hogy ez milyen eredményességgel és hatékonysággal valósul meg.

²⁴ Rendkívül szoros magyar–német védelmi együttműködés jön létre. Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2018. július 5. <http://www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/rendkivul-szoros-magyar-nemet-vedelmi-egyuttmukodes-jon-letre> (Letöltés időpontja: 2018. 07. 07)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A koszovói háború és a NATO-légicsapások. Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont, 17/1999. http://konfliktuskutato.hu/index.php?catid=9:v-a-masodik-jugoszlav-polgarhaboru-1991-1999&id=83:17-a-koszovoi-haboru-es-a-nato-legicsapások-1999&option=com_content&view=article
- Alapító Okirat (módosításokkal egységes szerkezetben) – Magyar Honvédség Nemzeti Katonai Képviselő (MH NKK). http://2010-2014.kormany.hu/download/f/85/c0000/MH%20NKK_mesz_64.pdf
- Alapító Okirat (módosításokkal egységes szerkezetben) – Magyar Honvédség Nemzeti Összekötő Képviselő (MH NÖK). http://2010-2014.kormany.hu/download/0/95/c0000/MH%20N%C3%96K_mesz_66.pdf
- Balogh Péter ezredes: *Az MH Katonai Képviselő Hivatala*. PPT előadás a felsőfokú vezetőképző (vezérkari) tanfolyam 2018. évi NATO-tanulmányútján. Brüsszel, 2018. április 23. (Kézirat.)
- Demeter György (szerk.): *A változó NATO. Dokumentumok 1989–1994*. Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest, 1994.
- Hautzinger Gyula: *Norfolki emberünk*. Kornétás Kiadó, Budapest, 2008.
- Joó Rudolf (szerk.): *A NATO-tag Magyarország*. Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, Budapest, 1999.
- Lord Ismay: *NATO. The First Five Years, 1949–1954*. http://archives.nato.int/uploads/r/null/2/1/216977/NATO-The_first_5_years_1949-1954__by_Lord_Ismay.pdf
- Magyar Honvédség Katonai Képviselő Hivatala alapító okirat, módosításokkal egységes szerkezetben. Budapest, 2011. szeptember 30. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A11K0534.MKA&getdoc=1>
- NATO Update 1952. <https://www.nato.int/docu/update/50-59/1952e.htm>
- Pálfy József – Novák Zoltán: *A NATO húsz éve*. Zrínyi Könyvkiadó – Kossuth Könyvkiadó, 1970.
- Pietsch Lajos: *Magyarország és a NATO*. Magyar Atlanti Tanács, Budapest, 1998.
- Study on NATO Enlargement. 03 September 1995. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_24733.htm
- Szenes Zoltán: *A NATO-csatlakozás katonai feladatai*. In: Glatz Ferenc (szerk.): *A NATO és a magyar politika*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1999.
- Szenes Zoltán – Tálás Péter (szerk.): *Tíz éve a NATO-ban*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2009.
- The Alliance's Strategic Concept, Washington, 24 April 1999. <https://www.nato.int/docu/update/50-59/1952e.htm>
- Varga Gergely: *A NATO új, lisszaboni stratégiai koncepciója*. Nemzet és Biztonság, 2010. december. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-a_nato_uj_lisszaboni_strategiai_koncepcioja.pdf
- <http://biztonsagpolitika.hu/egyeb/vege-a-gorog-macedon-nev-vitanak-macedonia-eszak-macedoniakent-folytatja>
- https://honvedelem.hu/cikk/67206_huszeves_a_brusszeli_katonai_kepviselet
- https://www.nato.int/cps/en/natohq/events_150423.htm
- <http://www.kormany.hu/hu/kulgasdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/rendkivul-szoros-magyar-nemet-vedelmi-egyuttmukodes-jon-letre>